

Samantekt um OSPAR samninga -Guðbergur Þorvaldsson-

Þeir alþjóðasamningar sem vert er að gefa gaum vegna náms á kalkþörungaseti eru einkum svonefndir OSPAR samningar. Formlegt heiti samningsins er ***Samningur um verndun hafrymis á Norð- austur Atlantshafi (Convention for the Protection of the Marine Environment of the North Atlantic)***. Þessir samningar eru ávallt kenndir við borgirnar Ósló og París og eru fjölþjóðasamningar sem eru í stöðugri þróun.

Óslóarsamningurinn er frá árinu 1974. Markmið samningsins var upprunalega að stýra og koma í veg fyrir varp úrgangs- og mengunarefna í hafið frá flugvélum og skipum. Á seinni árum hefur hann færst meira í þá veru að koma í veg fyrir varp allra úrgangsefna í hafið, annara en náttúrulegra jarðefna. Þetta er þróun sem hefur orðið vegna einbeittar afstöðu allra Norðurlandanna. Gildissvið Óslóarsamningsins er Norð-austur Atlantshafið og aðilar samningsins eru þjóðir sem eiga land að því, þar á meðal Ísland.

Parísarsamningurinn er frá árinu 1974 líkt og Óslóarsamningurinn. Markmið samningsins er að draga úr því að mengunarefni sem koma frá starfsemi á landi berist til hafsins. Til að ná því markmiði þarf að draga úr og hreinsa útblástur, frárennsli og hvers konar úrgang er fylgja viðkomandi starfsemi. Samningurinn gildir fyrir Norð – austur Atlantshafið og þjóðir sem eiga land að því eru aðilar samningsins auk Evrópusambandsins.

Markmið OSPAR- samningsins er að ná upprunalegum markmiðum Óslóar- og Parísarsamninganna ásamt því að taka mið af breyttum viðhorfum sem eru til umhverfisverndar hafsins frá þeim tíma sem eldri samningarnir voru undirritaðir. Í annarri grein OSPAR- samningsins segir orðrétt:

“ Samningsaðilar skulu, í samræmi við ákvæði samningsins, gera allt sem í þeirra valdi stendur til að koma í veg fyrir og útrýma mengun og gera nauðsynlegar ráðstafanir til að vernda hafsvæðið gegn skaðlegum áhrifum af völdum mannlegara athafna í því skyni að standa vörð um heilsu manna, varðaveita vistkerfi hafsins og þegar hægt er lagfæra hafsvæði sem orðið hafa fyrir skaðlegum áhrifum ”.

Gildissvið samningsins er Norð- austur Atlantshafið. Allar þjóðir sem land eiga að áður nefndu hafsvæði auk Luxemborgar, Sviss og Evrópusambandsins eiga aðild að honum. Ríkisstjórn Íslands staðfesti samninginn frá 2. júní 1997.

Uppbygging samningsins er með þeim hætti að nýjar ákvarðanir innan ramma samningsins eru teknar á árlegum fundi aðildarþjóða. Aðalsamningurinn er byggður upp sem rammameningur með fimm viðbótarbókunum. Þær eru :

- **Viðauki 1 um að koma í veg fyrir og útrýma mengun frá landstöðvum.** Þessi viðauki er ákaflega stuttur en hann myndar ramma um einn mikilvægasta hluta samningsins, sem er að koma í veg fyrir mengun frá landstöðvum. Nánast útilokað er að setja nákvæmar útfærslur í lagatexta. Í stað þess eru sett fram almenn markmið, en miðað er við að tiltekin tæknileg mál verði leyst með ákvörðunum, ályktunum eða leiðbeiningum.
- **Viðauki 2 um að koma í veg fyrir og útrýma mengun af völdum varps eða brennslu.** Þessi viðauki er nokkurn veginn það sem samkomulag hafði orðið um í gamla Óslóarsamningnum, með nokkrum breytingum þó. Helstu

breytingarnar eru að í stað þess að telja upp hverju er bannað að varpa í hafið, er talið upp hverju er leyfilegt að varpa í hafið. Þessi breytta nálgun gerir það að verkum að auðveldara er að fylgja samningsákvæðunum eftir, og um leið að taka tillit til tímabundinna erfiðleika tiltekinna þjóða við að farga ákveðnum tegundum úrgangsefna.

- **Viðauki 3 um að koma í veg fyrir og útrýma mengun frá landstöðvum.** Þessi viðauki fjallar um starfsemi olíuvinnslu og kemur Íslendingum lítið við enn sem komið er.
- **Viðauki 4 um úttekt á gæðum hafrýmisins.** Í viðaukanum er kveðið nánar á um skuldbindingu aðildarþjóða varðandi umhverfisvöktun.
- **Viðauki 5 um verndun og varðveislu lífríkisins og lífræðilega fjölbreytni á hafsvæðinu.** Í viðaukanum eru kalkþörungar á lista yfir viðkvæm búsvæði sem eru í hættu eða á undanhaldi og vert væri að vernda.

Þá fylgja tveir samningsaukar. Í samningsauka 1 eru hugtökin besta fánlega tækni og bestu umhverfisvenjur skilgreind. Í samningsauka 2 eru sett fram þau viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort hafrýmið eða hluti þess telst mengaður.

Helstu breytingar frá Óslóar- og Parísarmaningunum eru: Tekið er tillit til þess að unnt sé að ná yfir svið sem kunna að koma upp síðar, t.d. efnistaka á hafsbótnei,

- varúðarreglan
- reglan um greiðsluskyldu mengunarvalda
- besta tiltæka tækni
- bestu umhverfisvenjur
- nánast komið í veg fyrir varp eiturefna í hafið

Innan Ósóar- og Parísarsamninganna hafa verið starfandi margar undir- og vinnunefndir sem hafa verið að setja reglur varðandi ýmsa starfsemi í því skyni að draga úr mengun. *Reglurnar eru ýmist ófrávikjanlegar ákvarðanir, tilmæli eða leiðbeinandi reglur.*

Skuldbindingar fyrir Íslendinga: Almennt má segja að samningurinn leggi þær kvaðir á Íslendinga að fylgja öðrum iðnríkjum hvað varðar mengunarvarnir í nýjum tæknibúnaði. Ljóst er að samningurinn kemur í veg fyrir að tæki sem iðnríki Vestur – Evrópu eru búnar að hafna vegna ónógra mengunarvarna verði settur upp hér á landi. Hvað varðar eldri tæknibúnað er alla jafna talsverður aðlögunartími að hertari kröfum. Auk þessa eru helstu skuldbindingar Íslendinga að hætta að sökkva gömlum skipum fyrir árslok 2004. Þá eru nokkur bindandi ákvæði um vöktun hafsvæðisins. Einnig eru ákvæði um tilkynningarskyldu um varp dýpkunarefna.

Þau áhrif sem þessir samningar hafa á rekstur kalkþörunganám í Arnarfirði felast aðallega í því að gæta þess að lífræðilegri fjölbreytni verði ekki raskað og að í verksmiðjunni verði sett upp tæki sem fullnægja kröfunni um bestu tiltæku tækni. Einnig hvað varðar meðferð fínefna við hreinsun hráefnisins þar sem gert er ráð fyrir að þau verði sett í viðbótar landfyllingu.